

DOPISY Z FRONTY ANEB SMUTNÝ KONEC ČERNILOVSKÉHO VOJÁKA

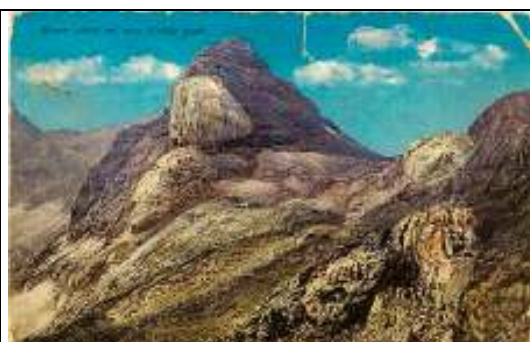
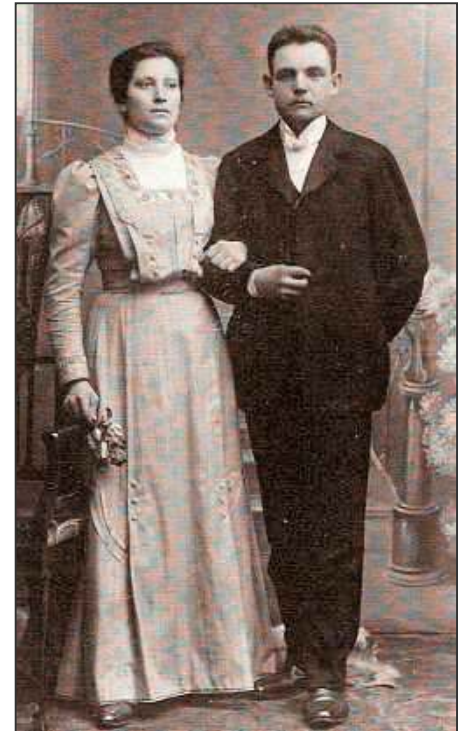
Martin a Bedřich Karešovi

Následující úryvky z dopisů byly uveřejněny ve „Zpravodaji obcí mikroregionu Černilovsko“ v červnu a říjnu 2005). Jsou zachovány veškeré pravopisné zvláštnosti; opraveny byly pouze zjevné chyby a interpunkce.

Dnešní příběh zavede čtenáře přímo do nitra první světové války. Mezinárodní konflikt, který do té doby neměl obdoby, poznamenal nemilosrdně každou rodinu v Čechách. Jak naši předkové vnímali jeho smysl a jak se vyrovnávali s odloučením od svých nejbližších a se smrtí přátel? Legendárních Švejků, kteří by s radostí padli za císaře pána a jeho rodinu, bylo mezi českými vojáky jako šafránu. Většina tajně doufala ve vznik samostatného státu. Slavného říjnového dne roku 1918 se bohužel nedožilo osm desítek černilovských vojínů a další desítky z okolních obcí.

Alois Kareš (*1880 v Černilově u Hradce Králové) nastoupil jako nevoják až v druhé výzvě (listopad 1914), prošel výcvikem v Hradci Králové a 15. února 1915 odešel do války. S výjimkou krátkého pobytu v nížině u chorvatsko-srbsko-bosenských hranic působil na italské frontě (v řadách hradeckého 18. pěšího pluku). Pohlednice, které posílal své ženě Anně a dvěma synům do rodného Černilova, pocházely většinou z Bohýně, nejkrásnějšího údolí Julských Alp. Jeho hořejší polovina je z velké části zaplněna velkým jezerem a mezi dvěma skalními stěnami pramení řeka Savice, jejíž ohromný vodopád je slyšet do vzdálenosti několika kilometrů. Nejkouzelnější pohled do Bohýně se naskýtá z Koprivnika, nejnvýše položené vsi na Slovinsku.

Koncem července byl Alois převelen k 42. pěšímu pluku z Terezína, který vzdoroval italské ofenzívě na řece Soči. S terezínským plukem pak v polovině září odjel na Balkánský poloostrov. Překročením západní hranice Rumunska se dostal na území nepřátelského Srbska, plavil se po Dunaji směrem k Bělehradu a 9. října se podílel na jeho dobývání. Odtud se vydal na svou poslední cestu...

16. 6. 1915

Milá ženo a děti,

přijměte ode mě srdečný pozdrav. Jsem zdráv a pojedem zase brzy pryč. Posílám vám pohled z těch skal. Brzy mně pošli ty peníze. Až přijdem na místo, tak ti budu psát...

Hora Razor (2601 m n. m.) v severní části Julských Alp

26. 6. 1915

...Posílám vám pohled velikého jezera, jenž jsme už kolikrát u něj byli. Den ze dne jsme na skalách, každý den jdeme jinám. Děláme buňky, nohy dostávají co proto, než se tam člověk vyškrábe. Děkuju ti srdečně za peníze, jenž jsem 25. obdržel...

Bohýňské jezero (523 m n. m., plocha 6 km², hloubka až 45 m)

12. 7. 1915

... Musím ti psát, že jsem se sešel s mým přítelem z Meřiče s Jirsou. Slouží také u té kumpanie*, ale je u prvního cukru*. Jak se pořád máte? Psát nesmím, kde ležíme teď, poněvadž by to psaní nedošlo. Zahodili by ho. Ale první naše obydlí bylo Rajovo Selo v Charvácku. Byli jsme tam jeden týden a stěhovali jsme se zase do vesnice pod Gájce a odtamtud do jednoho dvora poblíž Srbska. Vypukla nová válka, jeli jsme do boseckého území do města Brčka. Tam jsou takoví zpozdilí lidi, že to svět neviděl. Obilí dyž mlátí, tak zarezují do země kůl, obilí rozházejí, koně uvážou u toho kolu, kolem dokola jezdí, až to vyšlapou. Mlátička nevědí, co to jest. A tomu ustrojí*, jaký tam nosej, to je smíchu. Tam pozná vdanou a svobodnou taky. Vdaná ženská, ta nosí na prdeli takovou tuniku*, vypadá to jako homole cukru.

Pak jsme odjeli pryč. Projeli jsme světa moc. Už dyž jsme jeli poprvé z Hradce Králového, tak jsme jeli 3 dny a 3 noci vlakem a teď jsme jeli podruhé 3 dny a 2 noci. Co jsme byli tam dříve, tam byly roviny, ale tady jsou velké skály. Tady to jest o moc zdravější, tam bylo moc nemoci. Teď chodíme každou neděli do kostela a pak jest fraj*. Tady jsou krásné kostely proti u nás, to ještě nic není. Stavení nejsou pěkná, jest to více dřevěné, a dobytek tady pasou. V létě to tady jest pěkné, ale v zimě bych tady nechtěl být. Lidi vypravujou, že napadne tady až na tři metry sněhu a jest veliká zima.

Desátého jsem obdržel lístek od tebe. Píšeš, že sem jedou Černilováci – V. Bartoň. To nevím, jestli se sejdeme. Já jsem ze začátku měl tady známých asi osm. Jaroslav Bělský a Jan Langr, ti u mě byli každý večer. Taky jsem se sešel s J. Nydrem, můžeš to Eliášom říct. Ale ti jsou už dávno pryč, jeli s Feldbatalionem*. Teď tady jiného nemám nežli toho Jirsu a Matějčka z Dívce – on jest taky u prvního cukru. Také ti pošlu podobenku našeho cukru – jen dopisnici. Dali jsme se desátého fotografovat.

Ze začátku to ušlo s tím jídlem a začíná to být čím dál horší. Jest všechno drahé a potom člověk nedostane, co bych rád si koupil. Jestli by chtěl koupit někde v baráku chleba, tak říkaj, že ho nemaj sami. Maso jest ještě pořád, to by ušlo, ale brambory už dávno nejsou, tak to vypadá špatně. Jakkpak se máte? Ve statku taky tuze né, co? Taky se šetří. Já už tý vojny mám také nad hlavu. Už bych rád jel domů, třeba bych šel nend pěšky, také bych to pořídil. Jiného ti nemám, co už psát. Zase brzy budu potřebovat peníze. Už jich moc toho nemám, ale ještě mně to na chvílku stačí. Ubývají dost a nic si tak nekupuju. Kousek másla často a nebo špeku, ale přál bych ti ten kousek za korunu vidět. A to je se vším tady. Půl litr piva tady stojí 15 kr., to je taky dost, co? Zatím musím ukončit, až zase podruhé ti něco napíšu...

16. 7. 1915

...Posílám vám pohled. Až budou brát zase balíčky, tak mně něco pošli a do toho mně dej tu fajfku – jest v kufru...

Koprivník (1035 m n. m.)

21. 7. 1915

...Jsem dosavád zdráv, vzpomínám často na vás. My jsme byli na velké skále – vyšli jsme ve čtyři hodiny ráno z domu, šli jsme 6 hodin a byli jsme už blízko bitevní čáry. Jest to tam pěkný, ale sníh jest tam kolikaletej. V těch kotlinách ho je ještě na 2 metry, ten ani neroztaje. Také dyž tam člověk vyleze, jaká tam je zima! To bych ti to přál tady vidět, to bys vyvalila oči. Ty ukrutné skály!...

Bohýňská Bistrica

25. 7. 1915

...Jak se pořád máte? Máte slavné žně, co? Já se mám pořád stejně, ale čtyřicetátého jsme bylina veliké hoře blíže bitevní čáry. Koukali jsme se, jak praskají granáty a šrapnely*. My tady jsmedvě kumpanie – jedna 18. a jedna 91. regimentu*. Tam co jsme byli předešle, tam nás byla celá brigáda. Také jsem dostal od Beka lístek. Píše, že jest v Uhrách a že jest také tlustý jako ženatý vrabec. Tak to jest všude stejné, že nebude pomalu nic k jídlu. Musím ti také napsat, že jsem se také 24.červce klouhal* po sněhu. Dypak se mně to stane! Tam jest sníh kolikaletý, ten neztaje nikdy. Tam bych nechtěl být, dyby mně tam dali čtyři statky zadarmo. Také vám musím psáti, že Varšava padla a má být do měsíce na Rusku mír, řekl nám Obrst* od jednadevadesátých. Dyby to už bylo, tak už jest pozdě. Čeká na to každý. Píšete mně, že jste měli smutný pouť. To si můžu myslet, byl vloni už smutný, nerci-li letos. Musím ti psáti, že přijdem za naším Batalionem, ten jest blíže italských hranic. Mají tam obsazený vrchy, ale kdy tam my přijdem, to nevím...

31. 7. 1915

...Jsem dosavad zdráv a vědomost ti dávám, že jedem do pole. Díky za balíčky, které jsem obdržel. Bylo jich šest. Byly v tom feldpostky* a fajfky a přišlo mně to vhod, ale teď mně nic neposílej. Já nevím, jak to bude s poštou – možná že budeme mít zase jiný feldpost*, 31. červce se stěhujem. Sešel jsem se s Václavem Bartoněm. Velice mě to potěšilo, že jsem spatřil jednoho Černilováka. Zakalily se mně oči a jemu také. A dlouho jsem s ním nemluvil, neměl jsem moc času. My jedem vlakem, ale kam, to nevím. Možná, že se zas brzy s Bartoněm uvidíme, pojedou taky za námi. Dostal jsem také lístek z Vídně a píše mně Václav (Felix), že darmo o tom psát, jaká tam jest drahota. Moc ti toho psát nebudu, poněvadž nemám pořád co, až jak to bude vypadat v tom poli. Já se na to moc netěším, po tom mnoho nebude. Pořád to je kolem dokola stejné, žádnému konci to nejde...

2. 9. 1915

...Díky za prádlo, které jsem a čokoládu obdržel, ale cigarety, jak píšeš, že taky posíláš, přišly jen ty dva balíčky prádla. Dyby se ti podruhé stalo a posílala zas cigarety, tak je dej do nějaký jiné škatulky, jen aby to nebyla po cigaretách, a pak je zašit do hadrů. Oni to tak nepoznají. Ale takle, jak to jde jen v škatulce, tak to ukradnou...

15. 9. 1915

...Musím ti napsat pár řádků z tý naší dlouhé cesty. Už jedem jeden den a noc. Jak ještě dlouho pojedem, nevím, ale nejspíš jedem na rumunské hranice. Co se to bude už dít s tím prokletým světem, jest to čím dál horší. To víš, jak člověku jest, dyž pořád se má tlouct z místa na místo a konec tomu nejni nikde žádný. Já si myslím, že už jedem na poslední štaci, že nás už jinám stěhovat nebudou. Jen dyby to s člověkem dobře dopadlo jako dopadalo dosud, že do ničeho tak velkého nepřišel! Jak bych vás už silně rád všechny spatřil. Cestou dlouhé chvíle vytáhnu podobiznu, tu cos mně poslala, a tak se přeci mám na koho podívat a přijde mně to líto. V tom vagóně jsme jenom dva Češi a ostatní Němci.

Blíží se vám zase posvícení a my jsme pořád na vojně a přijdou Vánoce a možná že tam ještě budem. Jestli mně poslala ty kamaše, který jsem ti psal, ono se to bude teď někde válet, než to zas za námi přijde. Já bych to byl moc potřeboval, ale dyž nás to už na starém místě nestíhne. Prádlo jsme taky jedno vyprali, ale vši se v tom víc nalézají nežli v tom špinavém. Jaképak máte u vás počasí? Pořád vám tam prší? Tady byly dosavad časy dost pěkné. Vymláceno už máš, tos mně psala, a dáš to semlet či musíš to dát také eráru? Brambory já myslím, že budeš přeci nějaký mít. Dočkám-li se šťastného návratu, tak si dáme zase se zelím a co dyby byly ty knedlíky, o které jsem doma nestál!...

asi 17. 9. 1915

...Musím ti psát, že jsme šestnáctého přijeli na místo. Spíme teď pod střechou, ale jak tady dlouho budeme, to nevím. Jak vy se pořád máte, draží? Já jsem na vás vzpomínal celou cestu, dyž jsme jeli. Dybych mohl jeti tak k vám, to by mě moc těšilo...

23. 9. 1915

...Jsem dosavád chvála Bohu zdrav a vede se mně pořád stejně. Jak jsem ti psal, že jsme 14. září z italského bojiště odjeli, jeli jsme 3 dny a 2 noci. Tak jsem to už počítal, jak jsme dlouho jezdili vlakem – od začátku to dělá 9 dní a 8 nocí. Dosavád na místě nejsme usazeni, již jsme šli dva dny pěšky a eště pudem dále, ale kde bude naše obydlí, to eště nevím sám. To víš, že asi na Srbsku. Krajina tady jest pěkná, jsou tady veliké palachy kukuřice, že to není přehlídnutí, ta jest na uzrání. Ale bramborů už na poli neuhlídá, tady muselo být dávno již všechno sklizené. Ať přijde, kam přijde, všude samé vojsko, tak že by si myslel člověk něco koupí, o tom ani řeč. Chleba máme teď trochu lepší, než jsme měli dříve, není v tom aspoň tolik kukuřice, tak ho člověk přeci s chutí sní. Jak bych vás silně rád všechny uhlídal, ale kdy se toho dočkáme, kdy tomu bude konec! Japak chodíš trochu k Horákovi, také toho vejdělku jest málo, co? Píšeš, jestli potřebuju peníze, dosavád né, poněvadž po těch pět neděl, co jsme byli v těch štelunkách*, tam jsme nic neutráceli. Nebylo kde, takže jsem měl už 14 zlatých, ale přišli jsme na ten odpočinek, tak se trochu rozbrkly*. Z italského bojiště jsme přijeli do města Rumunů, to byla naše první zastávka. Tam jsme si kupovali housky a buchty. Trochu se jedla čokoláda a kousek sejra se koupilo, ale to víš, co za zlatník asi koupí, dyž jest taková dražota ve všem. Stála jedna houska 10 kr. a buchta 12 kr.

Také ti musím napsat, že se mně o vás zdálo, že jste ke mně přišli k Libnikovicům, my že jsme tam lágrovali a byla tam veliká spousta vojska. Ale dyž jsem se probudil, tak jsem se nacházel na italském bojišti. Také budete brzy vybírat brambory, jestli nějaký budete mít. Jen dyby Bůh dal, abych zase k vám šťastně zdrav se navrátil domů, to bych si zas popřál těch brambor. Člověk si neumí ani civilu vážít, ani neví, co má, ač se člověku zdá taky někdy zlé. Nového nevím, co bych ti už napsal. To víš, to nejhlavnější, co bych ti chtěl napsat, tak nesmím...

14. 10. 1915 dopoledne

...Jsem dosud chvála Bohu zdrav a vede se mně spíše teď hůře. Musím ti psát, že jsme od 9. října v boji, a tak to víš, teď nastala člověku smutná chvíle. Skoro dva dny jsme čekali na vodě na lodě, než jsme se k tomu Bělehradu vydali, devátého jsme odpoledne skrz táhli. Dyž jsme tam přijeli, všude prapory a múzika hrála. My ještě ten den jsme šli do švarmlinie* večer a také jsem už střílel. Jen dyby Bůh dal, aby to s člověkem dobře dopadlo, jak to dopadalo do týchle chvíle. To víš, hrůza to je. My jsme v dekunkách* a dost hodnej kus jsme od Bělehradu postoupili kupředu. Bělehrad jest město krásné a veliké, to jest hlavní město Srbska. Maďarské vojsko si tam nabralo dost, dvéře rozbíjeli a do těch krámů vlezli.

Třináctého jsem obdržel od tebe psaní a od Mařeny (Felixové) lístek, přišlo oboje najednou. Tomu se teď nediv, dyž nebudeš dostávat teď dopis jako dostávala dříve. Ted' to tak nejde psát, jak člověk jest v poli. Vzpomínám na vás každou chvíli, ted' kór tuhle chvíli, dyž člověk jest v boji. Kdy se dočkáme toho míru! Jest to čím dál horší. Zase mně píšete, že tam jsou odvodny, to jest už hrozný, co už budou brát.

Píšeš, že máš brambory vybrány, žes to dost dobře stíhla, že vám tam zase prší a není nouze. Jen dybych já tak brzy mohl přijet šťastně domů, tak bych si jich popřál. Šak co jsem na vojně, tak jsem je mnohokrát nejedl. Jestli půjdou zase balíčky, tak mně pošli nějak tabák a něco k jídlu. Prádlo mně neposílej, já myslím, že ho dostanem, a ten pásek mně také neposílej, ani fajku, dyž mám. Ted' máme trochu hlad (ten chleba nejde tak dopravit, jako dyž člověk jest na vesnici), ale posavád to eště ušlo, až jak to bude dále. Já od librantických také housky obdržel a zdávám srdečný dík.

Nového nevím, co bych ti napsal. Jest tady dosti sucho a teplo a noci tady jsou studené. Ani mně nic nenapsala, jestli dostali psaní babička, Josef a Václav (Karešovi). Do Librantic jsem také poslal psaní a Mařena mně píše, že od půl září nedostali ode mne lístek a já jsem psal kolikrát za týden! Oni ty lístky musej zahazovat, já si to jinak nevedu. Také ode mne pozdravuj holky Horákovy, dědečka a hospodyně. Jestlipak dostali ty pohledy, co jsem jim psal ještě dyž jsme byli na Itálii? Pozdravuju celou domácnost a pozdravuj ode mne pantátu, Horákovy a všechny dělnice a též pozdravuju také mladého pána Bóžu (Horáka), jestli je ještě v Černilově. Pozdravuju librantický a mé známé.

Bud'te všichni hodně zdraví a žijte s Bohem a na Shledanou. Vzpomínáte na mne každou chvíli, vid'? Já také na vás. Již končím. Zůstávám vám věrný a upřímný.

Váš zarmoucený A. K.
dětem posílám ještě pusu
brzy piš

Alois Kareš
Infanterie Regiment Nr. 42
13 Feld Kompanie, II. Cuk
Feldpost 45

Téhož říjnového dne odpoledne padl Alois u srbského Erigno Brda. Krátce nato byly ovdovělé Anně Karešové doručeny projevy soustrasti od jeho přátel z války:

14. 10. 1915, Jan Plecháč z Verdeku u Dvora Králové n. L.

Milá Paní!

Přijměte moji soustrast jako věrný kamarád vašeho milého manžela, kterého tohoto dne při tuhém ohni jsem běžící kolem něho shlédl jako těžce raněného. I od jiných kamarádů tatáž zvěst. Nelekejte se, později dozvíte se o pravdě. Přeji sám by se snad uzdravil později. Věrně konal vždy svoji povinnost.

15. 10. 1915, A. Vostrý

Ctěná Paní!

Dříve než budete těchto pár řádků ode mě čísti, musíte přijmout ode mne pozdrav a soustrast. Musím vám sdělit, ale nelekejte se toho, že v boji na Srbsku dne 14. 10. ve 4 hodiny odpoledne padl vedle mě váš otec a muž. S Bohem. Mnoho štěstí a zdraví. S úctou A. Vostrý.

15. 10. 1915, Josef Jirsa z Českého Meziříčí

Drahá švagrová!

...Musím vám sdělit a přijměte ode mě nejhlubší soustrast, že Alois padl. Dostal nepřátelskou kulí přímo do srdce. Je pochovaný vespolek s našimi kamarády asi 1,5 hodiny ode Bělehradu. Nemůžu vám sdělit, co snad měl u sebe peněz, měl když jsme ho našli 18 kr. a víc nevím...

Po obdržení úředního oznámení z bojiště vyjádřil vdově soustrast i černilovský starosta. Na závěr neopomněl poznamenat, že může být hrdá, když její muž položil život za císaře pána. Anna bez váhání odvětila: „Pane starosto, já se Vám na císaře pána vyseru! Ať se také císař pán postará o dvě děti, které jeho vinou ztratily tátu“. Tehdy málo uvažovala nad tím, že za podobné výroky hrozil v dobách Rakouska-Uherska až pěti letý žalář. Útěchou jí nebyla ani bronzová medaile za statečnost, udělená padlému vojínovi dne 30. prosince 1915. Medaili se slzami v očích zahodila kamsi do polí a časem spálila i mužovu vojenskou fotografii, prostřelenou smrtící kulkou. Dopisy a pohledy z fronty však pečlivě opatrovala ona i syn Bedřich. Ten později vzpomínal, jakou trpkou příchuť měly pro mnohé oslavy vzniku samostatného státu:

„Den osvobození – 28. říjen 1918 byl v Černilově nadšeně oslavován. K radostné náladě přispěla i vyhlášená černilovská kapela. Procházela Černilovem a okolními obcemi a vyhrávala řízné pochody. Na závěr zastavila kolem 21. hodiny před obchodem s látkami p. Kutíka v Černilově a vyhrávala. Stál jsem tehdy s maminkou mezi radujícími se lidmi. V náručí držela malého bratra, mne za ruku a plakala. Díval jsem se na ni, aniž bych tehdy pochopil, proč pláče. Otec se nám nevrátil z války...“.

Radost byla zkalena slzami i v řadě jiných rodin. Do každé však s různou intenzitou zasáhla absurdita války.

Černilovští rodáci – zmiňovaní spolubojovníci Aloise Kareše

Václav Bartoň z čp. 182 (* 1894), zedník, po 2. světové válce poslední černilovský kapelník. **Jaroslav Bělský** z čp. 124 († 10. 10. 1917 St. Vito - Itálie). **Jan Langr** z čp. 251 († 28. 10. 1915 Itálie). **PhDr. Jaroslav Nýdr** z čp. 112 (* 1886), v letech 1919 -1922 učitel dějepisu a zeměpisu na gymnáziu v Praze - Smíchově, od 1922 odborný rada (později sekční šéf) Ministerstva školství a národní osvěty. Prosadil stavbu nové černilovské školy a rok po jejím otevření vymohl zřízení měšťanky.

Vysvětlivky: **batalion** (cuk) = prapor; **dekunk** = zákryt; **feldpost** = vojenská polní pošta; **feldpostky** = polní dopisnice; **fraj** = volno; **klouhat** = klouzat; **kumpanie** (kompanie) = setnina (rota); **obrst** (obršt) = plukovník; **regiment** = pluk; **rozbrknout se** = rozkutálet se; **šrapnel** = druh dělostřeleckého střeliva; **štelunk** = pozice, zákop; **švarmlinie** = linie složená z útočných rojů; **tunika** = dlouhý ženský šat; **ustrojí** = šaty.

1915

Čs. zbrojenská správa v Praze
 Úmrtní kniha 57 str. 188
 přísl. plak. č. 42

Čís. j. 24157/15. ÚMRTNÍ LIST, úřední
 na základě dohody obce s úřad. v Rad. Kralov. č. 6806/15. 23.

Příjmení a jméno:	Kovars Alois	
Podoba vyznání:	římsk	
Pluk, oddíl:	přísl. plak. č. 42	
Rok narození:	1886	Náboženství: římsk. katolický
Obtanečná povolání:	obč. služ.	Stav: ženatý
Rodiče, otec, země:	Kovars, Anna Kralov. Kralov. Uhř.	
Domovská obec, okres, země:	Kralov. Uhř.	
Den, měsíc a rok úmrtí:	14. 5. 1915.	úřední list v Praze úřední list v Praze
Místo úmrtí (obec, okres, země):	Kralov. Uhř.	
Edy a kde potřeby:	14. 5. 1915.	úřední list v Praze
Příčina smrti:	padl v boji	
si lékař ošetřoval: hl. svědci smrti:		
Kam pochovávali:		
Kam započítati:	Kralov. Uhř.	
Úmrtní doklad:	úřední správa v Rad. Kralov. p. pl. č. 42. v. j. 24157/15. 23. 1915.	
Poznámka:		

V Praze, dne 16. srpna 1915. 192

Králov. JOSEF KŘIVÁK
 Křivák